

Corsendonk bier

Paten zacht en donker

Agnus pittig en blond

CORSENDONCA

Trimestrieel tijdschrift
19de jaargang
Nr. 1 januari 2001
ISSN 0779-5785

Vu Roger Van Mierlo
Draaiboom 4
2360 Oud-Turnhout

Kantoor van afgifte : Oud-Turnhout

VOOR AL UW FEESTEN

ALTA RIPA

Engelstraat 6 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/45.01.01

VERZEKERINGSKANTOOR

JAN AERTS

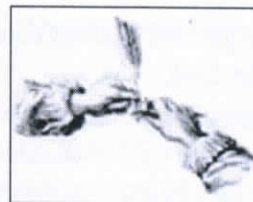
ALLE VERZEKERINGEN

St.-Antoniusstraat 20 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/42.30.92

© **CORSENDONCA** : Alle artikels overgenomen uit ons driemaandelijks tijdschrift moeten de vermelding "Uit *Corsendonca*" dragen, met de jaargang, nummer, pagina en de naam van de auteur.

Omslagillustratie : Gilde hoofdman Flor Van Beeck °05.10.1906 †14.01.1994 en koning Victor Verdonck °07.07.1925 tijdens de stoet ter gelegenheid van 125 jaar Oud-Turnhout in september 1983.

CORSENDONCA

Voor- en dankwoord

Een nieuw millennium, een nieuwe eeuw, een nieuw jaar, een nieuwe maand, een nieuwe week, een nieuwe dag. Bij het neerschrijven van deze datum - **01/01/01** – lijkt alsof alles nog moet beginnen.

Toch heeft onze Heemkundekring Corsendonca het voorbije jaar zijn 20-jarig bestaan mogen vieren. Tijdens dit jaar zijn er tal van initiatieven genomen, zoals "*pastorij in de pijlers*", "*De regionale studiedag archeologie*", "4 x een tijdschrift "*Corsendonca*", 2 boeken zijn uitgegeven "*Kuierend langs de Oud-Turnhoutse hoevens*" en "*Zand op de schop*".

Onze medewerking aan het kunst- en heemmuseum "*Het hofke van Chantraine*" en het "*Bezoekerscentrum Landschap de Liereman v.z.w's*". In elk van deze vzw zijn twee afgevaardigden van onze kring opgenomen in het dagelijks bestuur.

En vele, vele uren stille arbeid zijn verricht in naam van onze kring.

Dit alles in één jaar tijd kan slechts door een goede samenwerking, een optimale teamgeest en een bijzonder dynamisme. Vele multinationals geven veel geld uit aan vorming en teamspirit om deze resultaten te kunnen bekomen. Onze medewerkers doen dit alles belangeloos met een hart voor Oosthoven, Priorij Corsendonk, Sint-Bavokerk, archeologie, genealogie, de natuur en de mensen die er wonen en gewoond hebben. Kortom heemkunde, kennis vergaren van het land en het volk in de naaste omgeving.

Deze kennis brengen we graag over aan andere die onze vereniging een warm hart toe dragen. Dit zijn in de eerste plaats onze leden. Ieder jaar mogen we nieuwe leden verwelkomen.

Welkom in onze kring. Aan u allen, leden die jaarlijks hun bijdrage storten, aan u, een welgemeende dank.

Dank ook aan alle heemkunde verenigingen in onze brede omgeving voor die samenwerking de voorbije 20 jaar. Door uw werk en uitwisseling, door ruilabonnementen versterken we "Heemkunde in de Kempen".

Tot slot van mijn dankbetuigingen wil ik me richten tot onze bestuursleden. Rudy voor al het secretariaatswerk, Roger voor de ledenadministratie en het verzorgen van ons tijdschrift, Leo voor het beheer van onze financiën, Roger voor de constructieve inbreng en vertegenwoordiging namens onze kring, Hugo onze voorzitter van het eerste uur. Dertien jaar lang was Hugo voorzitter, het gezicht intern en extern van onze vereniging. Ten slotte Wim voor zijn gedrevenheid en intensieve, niet aflatende inzet voor onze kring. "Heemkundekring Corsendonca" vzw heeft de laatste zeven jaren met Wim een voorzitter gehad om U tegen te zeggen.

20 jaar zijn voorbij gegaan, een nieuw millennium ligt voor ons, een nieuwe eeuw, een nieuwe maand, een nieuwe week, een nieuwe dag, een nieuwe voorzitter.

Jan Sels
voorzitter

Jaarverslag 2000

Het jaar 2000 was voor Corsendonca een feestelijk jaar. Speciaal voor deze gelegenheid hebben we een eigen gelegenheidslogo ontworpen.

Op 18 september was het immers precies 20 jaar geleden dat onder impuls van Gustaaf Aerts, Karel Melis, Willy Mortiers en huidig Burgemeester en toenmalig Schepen van Cultuur Jef Kersemans heemkundekring Corsendonca werd opgericht. De allereerste vergadering van onze kring werd gehouden op het gemeentehuis. Het toenmalige bestuur bestond uit Gustaaf Aerts, Paul Bastijns, Tony Bastijns, Roger Haeseldonckx, Antoon Hemelaer, Jef Hens, Jef Kersemans, Louis Leppens, Theresia Leppens, Karel Melis, Hugo Miguët (voorzitter), Willy Mortiers, Gust Sels (secretaris), Hilde Sels, Wim van Hout, Leo Verstraelen (penningmeester) en Amber Verrycken (ondervoorzitster).

Naast onze eigen verenigingswerking werkten wij mee aan het Kunst- en heemmuseum Het Hofke van Chantraine en het Natuureducatiecentrum De Liereman.

1. Corsendonca

Op 6 januari hielden we onze statutaire algemene ledenvergadering.

Op 11 maart fungeerde Corsendonca als gastheer voor de statutaire algemene vergadering van het Verbond voor Heemkunde Gouw Antwerpen. Deze vergadering vond onder ruime publieke belangstelling plaats in de Djoelen. Belangrijkste onderwerp van gesprek was de plaats en de rol van

heemmusea (in netwerk). De tijd dat elke heemkring een eigen museum moest hebben, is immers definitief voorbij. In deze heemmusea komen steeds dezelfde onderwerpen aan bod. Hierdoor loopt in de meeste musea de publieke belangstelling terug. Om de bestaande heemmusea nieuw leven in de blazen kan elk museum zich veel beter specialiseren in een voor die plaats belangrijke aangelegenheid. Zo kan Arendonk bijvoorbeeld prat gaan op een rijke historie van sigarenmakers en valkeniers, terwijl voor de geschiedenis van Beerse de steenbakkerijen zeer belangrijk waren. Zo telt (en telde) Oud-Turnhout zeer veel schilders die allen gepassioneerd waren door de natuur.

Eén van de hoogtepunten tijdens dit heemkundig jaar was het project "Pastorij in de pijlers, Omtrent Albert Sohie", rond het nieuwe Kunst- en Heemmuseum Het Hofke van Chantraine. Er werd een gesmaakt programma in elkaar gestoken. Het gaf een eerste impressie van de mogelijkheden die het nieuwe museum biedt. Op het programma stonden muziek, dans, toneel, poëzie, een diareportage en een schilderijtentoonstelling over Albert Sohie. Onze voorzitter ging immers speciaal voor deze gelegenheid danslessen volgen.

Op 25 maart vond er een try-out van dit project plaats waarop de pers en de externe medewerkers werden uitgenodigd. Tijdens het weekend van 31 maart-1 april en 7 en 8 april werden de deuren van de pastorij opengezet. Spijtig genoeg was de publieke belangstelling aan de magere kant.

Op 4 april fungeerde onze kring eveneens als gastheer voor de regiobijeenkomst van Brabants Heem.

Op 8 mei vertegenwoordigde Rudy Cornelis onze kring op de statutaire algemene vergadering van de Cultuurraad in de Djoelen.

Op 3 september werd de publicatie "Kuierend langs de Oud-Turnhoutse Hoevens" van de hand van Marc Berrens voorgesteld. Na heel wat speurwerk verzamelde hij immers veel boeiende en historische informatie over de Oud-Turnhoutse landbouwbedrijven. Deze publicatie werd samengesteld in samenwerking met de Landelijke Gilde.

Naar aanleiding van de afsluiting van de week van het Bos werd er door de samenwerkende partners een kennismakingsdag met het bezoekerscentrum "Landschap De Liereman" georganiseerd. Er werden een aantal wandelingen doorheen "De Liereman" georganiseerd. Er konden tevens een aantal informatiestanden in het bezoekerscentrum bezocht worden. Ook Corsendonca verleende hieraan haar medewerking.

Op 21 oktober organiseerde Corsendonca in samenwerking met de Werkgroep archeologie van de Cultuurraad voor de Kempen een studiedag archeologie. Tijdens deze studiedag werd door een tiental sprekers een tipje van de sluier van de archeologische schatkamer van onze Kempen opgelicht. Hierop werden eveneens de resultaten van de archeologische onderzoeken aan de Sint-Bavokerk welke tijdens de zomer van 1996 en in het voorjaar van 1998 plaatsvonden, voorgesteld. Tijdens deze studiedag werd onze nieuwste publicatie "Zand op de schop, een archeologische kijk op de Kempen" voorgesteld. Voor de allereerste keer werden de onweerlegbare wetenschappelijke bewijzen van de ouderdom van ons dorp neergeschreven. Deze

studiedag werd bijgewoond door meer dan 80 belangstellenden. De regionale pers en RTV toonden voor deze studiedag ruime belangstelling.

Naar jaarlijkse traditie namen we op 30 september deel aan de Centrumfeesten georganiseerd door de plaatselijke NCMV afdeling.

Op 23 november vertegenwoordigde onze voorzitter Corsendonca op de Raad van Aangeslotene van Brabants Heem te Oirschot.

Op 25 november vierden we 20 jaar Corsendonca met een geslaagd etentje van de leden van de Raad van Beheer.

Op 16 december namen we met een stand van onze kring deel aan de kerstmarkt van de KAV Centrum.

De Raad van Beheer kwam samen op 3 februari, 2 maart, 6 april, 4 mei, 8 juni, 7 september, 5 oktober, 2 november en 6 december.

We verleenden ook nog onze medewerking aan het gemeentelijk informatieblad.

Naast al deze activiteiten verscheen ons ledentijdschrift telkens op tijd en verleenden we onze medewerking aan de jaarlijkse fotozoektocht van de KWB van Oud-Turnhout.

Intussen werd Bea Geudens door de gemeente aangeworven als nieuwe medewerker voor Heemkundekring en Toerisme Oud-Turnhout.

2. Kunst- en heemmuseum Het Hofke van Chantraine

Op 3 januari hadden Wim van Hout en Jan Sels een onderhoud met pastoor Peter over het meuseumproject. Dit project werd op 5 januari voorgesteld aan de Kerkfabriek en op 12 januari aan het parochieteam.

Op 22 januari bezochten Rudy Cornelis en Wim van Hout de heemkundekring uit Heusden (NI) met het oog op het vinden van een museumpartner.

Op 2 februari werden de statuten van de v.z.w. Kunst- en heemmuseum Het Hofke van Chantraine goedgekeurd. Onze voorzitter Wim van Hout werd eveneens verkozen als voorzitter van deze nieuwe v.z.w.

Op 22 maart had Wim van Hout een onderhoud met burgemeester Jef Kersemans en Karel van Eyndhoven van het kerkfabriek omtrent het gebruik van de lokalen van de pastorie. Op 17 april en 21 juni had Wim van Hout een onderhoud met Edith Vermeiren van de Koning Boudewijnstichting.

Op 28 maart, 13 juni, 19 september en 27 december vond er een bijeenkomst van de Raad van Beheer plaats.

Op 19 september vond er een Buitengewone Algemene Vergadering plaats.

Eén van de opdrachten in het kader van het door de Koning Boudewijnstichting goedgekeurde project is het oprichten van een werkgroep die zal werken aan de verdere uitbouw van Het Hofke van Chantraine. Op 26 september kwam deze werkgroep

voor de eerste keer samen. Ook op 30 oktober kwam deze werkgroep samen.

Op 8 mei en 6 juni kwamen de heemkundekringen van het samenwerkingsverband "Heemkundekringen en Musea Kempen opnieuw samen om verder te praten over het uitbouwen van een netwerk in de regio. Op de bijeenkomst van 8 mei was Dirk Yzewijn van Toerisme Kempen te gast om mee te praten over mogelijke gezamenlijke promotie van de musea.

3. Natuureducatiecentrum De Liereman

Op 9 mei werd de Raad van Beheer van de nieuwe v.z.w. Het natuureducatiecentrum De Liereman samengesteld. Roger Haeseldonckx en Jan Sels werden voor onze kring aangeduid als afgevaardigden in deze nieuwe v.z.w. Onze kring nam deel aan de vergaderingen omtrent de bouw, organisatie en uitbating van het natuureducatiecentrum aan de Liereman.

Roger Haeseldonckx en Jan Sels namen deel aan de raad van beheer van het natuureducatiecentrum De Liereman.

Op 3 april, 15 mei, 22 mei, 19 juni, 21 augustus, 7 en 29 december nam Wim van Hout deel aan de natuureducatieve werkgroep.

De secretaris,
Rudy Cornelis

De gemeenteraad van 100 jaar geleden

Op de agenda van de zitting van de gemeenteraad van Oud-Turnhout van **29 januari 1901** staat slechts één punt. De raad verklaart zich principieel akkoord met de studie voor de aanleg van een tramlijn tussen Turnhout, via Oosthoven, Ravels, Weelde en Poppel naar Nederland. Oud-Turnhout wil echter niet bijdragen in de kosten voor de studie, vermits deze lijn voor de gemeenten geen direct voordeel oplevert.

Op de zitting van **13 februari 1901** blijkt dat bepaalde tegenstellingen tussen gehuchten of woonkernen in Oud-Turnhout helemaal niet nieuw zijn!

Wijlen schepen J.B. Roes had vroeger de wens geuit een "brandspuit" voor het gehucht Schoonbroek aan te kopen omdat de afstand tussen Schoonbroek en het centrum van Oud-Turnhout te groot is voor een snelle interventie. Dit punt wordt nu op de agenda van de raad besproken; zij het dat men duidelijk stelt dat dit niet impliceert dat er in Schoonbroek een eigen brandweerkorps opgericht wordt. Na een paar pleidooien voor de aankoop stelt de heer P.J. Van Gorp dat hij zich kan akkoord verklaren op voorwaarde dat voor het dichter bevolkte Oosthoven hetzelfde gebeurt. Burgemeester Broeckx vindt dit niet nodig, gezien de korte afstand tussen het centrum en Oosthoven. Bij stemming blijkt dat 3 leden van de raad het voorstel Van Gorp voor koppeling volgen. Besluit : Schoonbroek krijgt geen brandspuit.

Als tweede punt op de agenda bespreekt de raad de financiële situatie van de gezinnen die hun Schoolrekening in de meisjesschool niet betaalden. Men besluit alle middelen in te zetten om het achterstallige geld te vorderen.

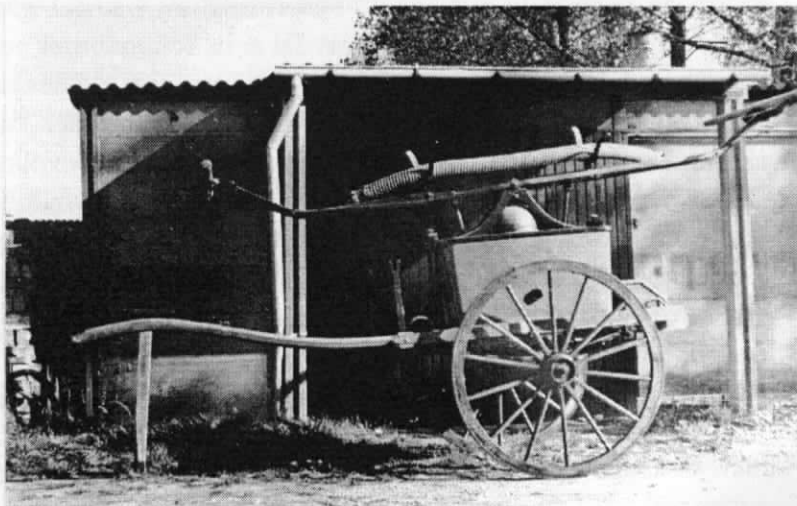
Vervolgens legt de raad de jaarwedde vast van de tijdelijke onderwijzeres, juf. Dyckmans uit Turnhout (in vervanging van mevr. Op de Beeck – Claesen), op 1000 fr.

Tenslotte verklaart Oud-Turnhout, n.a.v. de reis van Paul Kruger door Europa, zijn steun aan het vredesakkoord van den Haag dat een einde moet maken aan de oorlog tussen Engeland en Transvaal. De raad spreekt haar bewondering uit voor de “ontembaren moed en de onwankelbare verharding” waarmee de lokale bevolking de onafhankelijkheid verdedigd heeft.

Op de raadszitting van **16 maart 1901** worden een aantal rekeningen goedgekeurd, waarna wordt overgegaan tot de verkiezing van een nieuwe schepen als opvolger van de overleden J.B. Roes.

De heer A. Van Gestel wordt als schepen verkozen; hij legt meteen de eed af.

Hugo Miguet

Oude brandweerpomp van de Oud-Turnhoutse vrijwillige brandweer. Aangekocht in 1938.

Heemkundekring Corsendonca v.z.w.

Zoekt een

AFGEVAARDIGDE BEHEERDER

Voor haar vertegenwoordiging in het

BEZOEKERSCENTRUM LANDSCHAP DE LIEREMAN V.Z.W.

Uw profiel

U bent reeds 3 jaar lid van Heemkundekring Corsendonca V.Z.W.

U heeft natuurhistorieke interesse.

Uw functie

Het verder uitwerken van het bezoekerscentrum landschap De Liereman.

De contactpersoon tussen het bestuur Heemkundekring Corsendonca V.Z.W. en de beheerraad van bezoekerscentrum Landschap De Liereman V.Z.W.

Kandidaturen sturen vóór 4 april naar
Voorzitter Jan Sels,
Draaiboom 98 te 2360 Oud-Turnhout
Inlichtingen 0475 284 196

December 1981, voorstelling van het eerste boek "Zo was Oud-Turnhout".
 V.l.n.r.: Hilde Sels, Louis Cuylaerts, Theresia Leppens, Hugo Miguet, Louis Leppens,
 Paul Bastijns, Gust Sels, Tony Bastijns, Karel Melis, Willy van Hout en Jef Kersemans.

20 jaar "Heemkundekring Corsendonca"

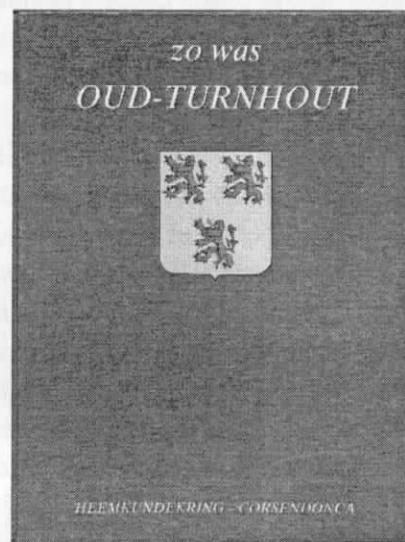
Een korte schets, van twintig jaar Corsendonca.

De fusie van gemeenten¹ die vanaf 1 januari 1977 van kracht ging lag mede aan de basis van het jaar van het dorp. Het jaar van het dorp "1978" gaf bij vele gemeenten de aanleiding om een heemkundekring op te starten. De eigenheid van elke gemeente diende bewaard te blijven. Deze eigenheid bewaren voor het nageslacht van morgen, is een opdracht weggelegd voor een heemkundekring. In onze gemeente ten huize van kunstschilder Karel Melis² is zowel onze "Heemkundekring Corsendonca" samen met de plaatselijke "VVV"³ boven de doopvont gehouden, dit op 18 september 1980.

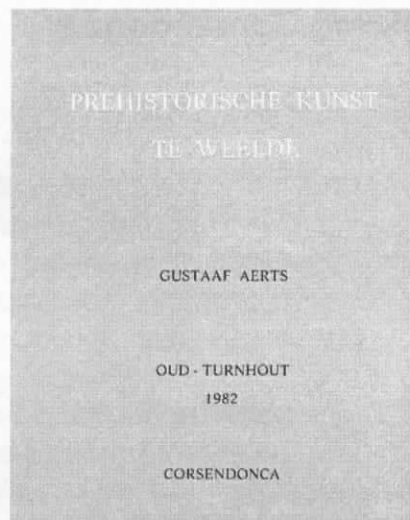
Onze kring onder het voorzitterschap van Hugo Miguet ging al snel grasduinen naar foto's en doorzocht de oude archieven.

In 1981 rolde de eerste publicatie van de persen. Een fotoboek met de benaming "Zo was Oud-Turnhout".⁴

Het boek van 88 bladzijden met 100 foto's gedrukt op 1100 exemplaren was spoedig uitverkocht. Het eerste boek is een fotoboek waar zowel het natuurgebied als de bewoners met hun leefgewoonten aan bod komen bij de diverse foto's. Samen met de voorstelling

van het boek was er een tentoonstelling gehouden. Dit alles in de pas verbouwde gemeentelijke jongensschool.

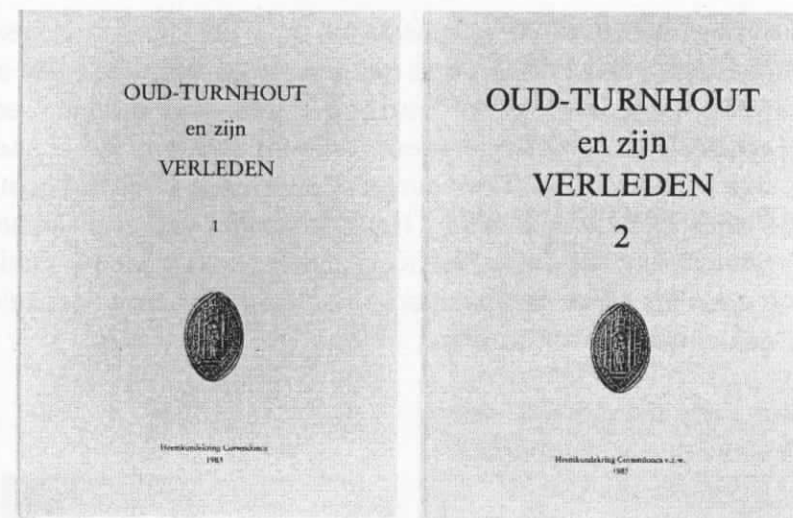
“*Prehistorische kunst te Weelde*” door Gustaaf Aerts is een uitgave van 4 bladzijden met duidelijk fotomateriaal van de vondsten uitgebracht in 1982.

Te Weelde werd ten westen van de dorpskern op

“Brouwersgoor” in september 1977 door Gustaaf Aerts een zandsteen met graveringen aangetroffen.

De archeologische datering door Krista Maes dateert in haar thesis 1982. Mesolithicum in de Antwerpse Kempen, het archeologisch lithisch materiaal van ongeveer 5000 jaar voor Christus.

In 1983 verscheen “*Oud-Turnhout en zijn verleden I*”⁵. Het boek van 172 bladzijden met 39 foto’s is een samenvatting van diverse artikels over onze gemeente. Voor het schrijven van deze artikels kon onze kring terugvallen op diverse medewerkers. Het boek met een rijke inhoud geeft bijvoorbeeld: de perikelen die aan de onafhankelijkheid van Oud-Turnhout voorafgingen. Aan de wet tot oprichting van het zelfstandig Oud-Turnhout was een jarenlange touwtrekkerij tussen Turnhout en de Oud-Turnhoutse gehuchten voorafgegaan. Pas bij de derde poging kwam er een einde aan de tunnel. Op 28 april 1854 werd een raadgevende kommissie opgericht,

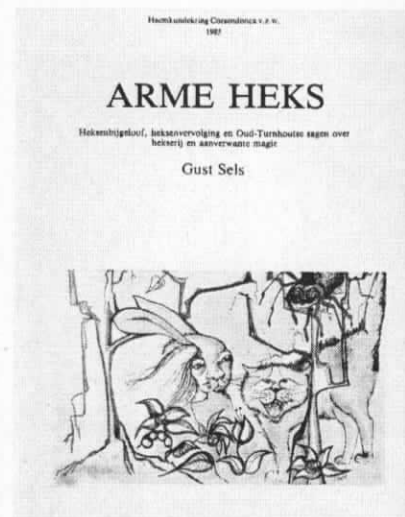
samengesteld uit vijf welgestelde inwoners van de gehuchten die de scheiding van Turnhout wensten: Frans Van der Beken-Pasteel, eigenaar van Corsendonk; Petrus Diels, molenaar te Oud-Turnhout; J.B. Borghs, Landbouwer te Oosthoven, J.B. Wouters, landbouwer te Schoonbroek; J.B. Driesen, landbouwer te Rhoode⁶

Vanaf 1983 werd gestart met het informatieblaadje “*Corsendonca*”. Dit tijdschrift op A5 formaat verschijnt 4 x per jaar. Dit blad is gericht naar al onze leden alsook de bevriende heemkundekringen uit onze omgeving. Dit boekje is nu aan zijn 19de jaargang. Het belang ervan om een band met onze leden te onderhouden heeft steeds onze prioriteit gehad en zal ook in de toekomst onze bekommernis blijven. Een goede relatie met onze leden houden we hoog in het vaandel. Ook voor de inbreng van onze leden is er steeds plaats. Hebt u artikels of suggesties, ze zijn steeds welkom op het adres van onze redactie.

“Oud-Turnhout en zijn verleden 2”⁷. Een boek van 164 bladzijden en 125 foto's was een vervolg op deel 1 en rolde in 1985 van de persen. Herinneringen aan mensen en gebeurtenissen vielen in goede aarde bij de bevolking al snel was het boek “Oud-Turnhout en zijn verleden 2” uitverkocht. Samen met dit boek werd “Het Korhaantje” officieel aan het publiek voorgesteld. Het Korhaantje, is een nieuw Oud-Turnhouts gebak dat op initiatief van Corsendonca door enkele bakkers wordt vervaardigd.

De deelnemers van het "Korhaantje", een Oud-Turnhouts streekgebak. V. l. n. r. Jan Aerts voorzitter V.V.V., Hugo Miguet voorzitter Heemkundekring Corsendonca, de bakkers Verbunt, Michel Thijs en Isidoor Van Mierlo, Rik Taels secretaris V.V.V. en Gust Sels secretaris Heemkundekring Corsendonca. Foto genomen op 12 april 1985.

In hetzelfde jaar verscheen het boek “Arme Heks”⁸. Een boek van 86 bladzijden met 22 foto's of tekeningen in verband met heksenbijgeloof, heksenvervolg en Oud-Turnhoutse sagen over hekserij en aanverwante magie. In de loop van 1984 werden door een BTK-team de Oud-Turnhoutse mensen boven de 70 jaar ondervraagd in verband met het volks-

kundig verleden.

Onze kring heeft aan twee boeken haar medewerking gegeven, zonder het boek zelf uit te geven, dit in hetzelfde jaar 1986.

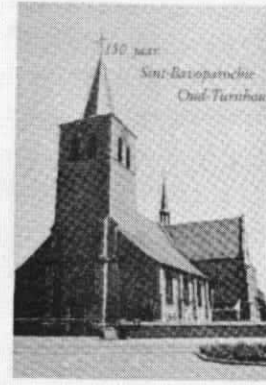
Uitgeverij “Heibrand”⁹ uit Turnhout bracht het boek “Moet ge horen”¹⁰ op de markt. Het boekje op A5 formaat met 140 bladzijden is een samenstelling van nooit eerder uitgegeven verhalen van schrijver Leo Op de Beeck.

Leo was hoofdonderwijzer in de gemeentelijke jongensschool en tevens verantwoordelijk voor de plaatselijke bibliotheek. Deze verhalen zijn aangebracht door Guido Op de Beeck, zoon van Leo.

Het boek “150 jaar Sint-Bavoparochie Oud-Turnhout”¹¹. Een boekje op A5 formaat van 80 bladzijden met 41 foto's of

15 april 1988 opening van het heemmuseum. Het voltallige Oud-Turhoutse Schepencollege nog eens op de oude schoolbanken. V.l.n.r. Jef Kersemans, Lisa Hannes-Cools, Walter Hendrix, Hugo Miguet (voorzitter Corsendonca), burgemeester Jan Nuyts, Jef Hens en Eugene Sels

afbeeldingen was een opdracht van het gemeentebestuur in samenwerking met de parochie. De auteur is Leen Vanherle.

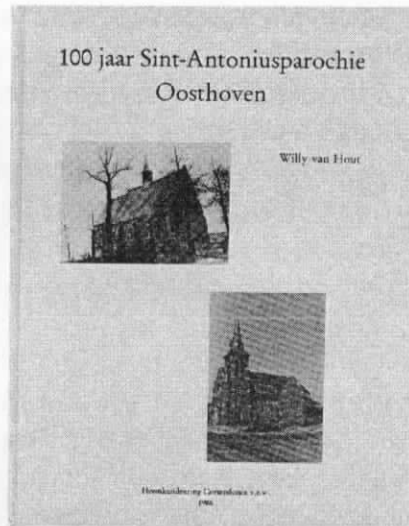
Onze kring was in het jubelcomité vertegenwoordigd door Hugo Miguet.

Op de bovenverdieping van het gemeentehuis werd in 1987 hard gewerkt aan de voorbereidingen van een museum. In het voorjaar van

1988 kon het museum¹² geopend worden voor het grote publiek. Voor de kring een nieuwe uitdaging. Elke eerste zondag van de maand, dit vanaf april tot en met oktober zal het museum open zijn van 14 uur tot 17 uur. Het museum is een prachtige locatie in een rustiek kader van de zolder op het oud gedeelte van het gemeentehuis. Enkel de toegankelijkheid, enkel via de wenteltrap in het torentje links naast de paai, geeft toegang tot het museum. Dit bracht in het verleden wel eens problemen. Voor de oudere inwoners was het museum moeilijk en voor sommige zelfs helemaal niet bereikbaar. Het bezoekersaantal was jaarlijks rond de vijfhonderd, men mag dus stellen dat er een vijfduizend bezoekers hun weg gevonden hebben naar het oude museum. In 1999 is het museum voorgoed gesloten, dit met het oog op een nieuwe locatie: "De pastorij" in de Kerkstraat.

1988 bracht ook de viering van 100 jaar Sint-Antoniusparochie Oosthoven. Een historisch hoogstaand werk "100 jaar Sint-Antoniusparochie Oosthoven"¹³ geschreven door Wim Van Hout. Een boek van 140 bladzijden en 76 foto's of afbeeldingen geeft de geschiedenis weer van de parochie.

In het eerste deel van 1989 nam onze kring deel aan de

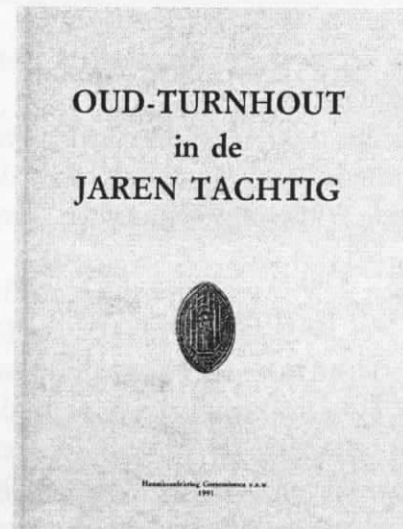

tentoonstelling van de Kempische Musea in de Warande te Turnhout. Op 14 april gaf Gust Sels in de Heischuur een lezing over "Magie en volkshumor in de Kempen".

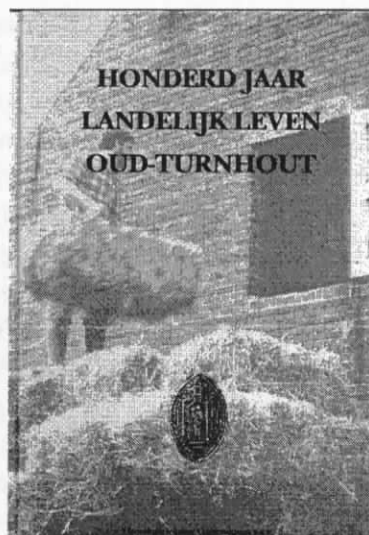
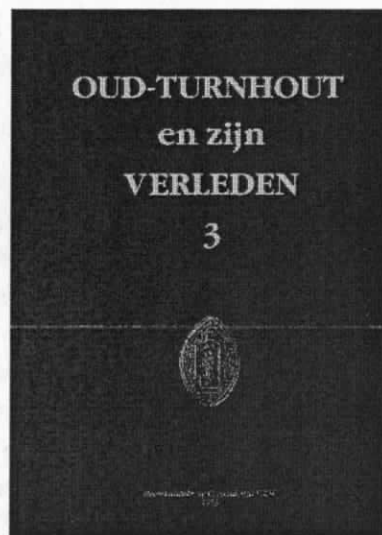
Als uitgaven in 1989 "Een goeden dag uit Oud-Turnhout"¹⁴ onze gemeente in prentkaarten. Dit boek met zijn 88 bladzijden en 137 postkaarten is een bijna volledige verzameling van oude prentkaarten van onze gemeente. Voor dit boek kon men rekenen op de belangrijke verzameling van postkaarten van Cecile Dijkmans-Gilles uit Turnhout.

In 1991 verscheen "Oud-Turnhout in de jaren tachtig"¹⁵ een verzameling van de belangrijkste persartikels van de laatste decennia. Dankzij het bijhorende fotomateriaal van 51 foto's en artikels van onze medewerker - en tevens medewerker van

"Gazet Van Antwerpen" - Leo Verstraelen is deze uitgave een lijvig boek geworden van 179 bladzijden.. Op 21 december is het boek voorgesteld in de raadzaal van het gemeentehuis. De sprekers ereburgemeester Jan Nuyts en schepenen Eugeen Sels gaven hun ervaring en kijk over de jaren tachtig, terwijl onze voorzitter Hugo Miguët een terugblik gaf op tien jaar Corsendonca.

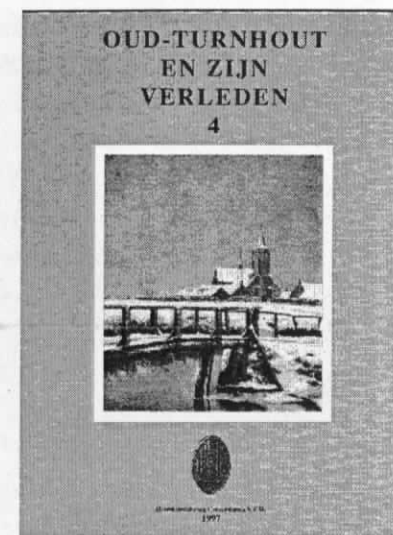
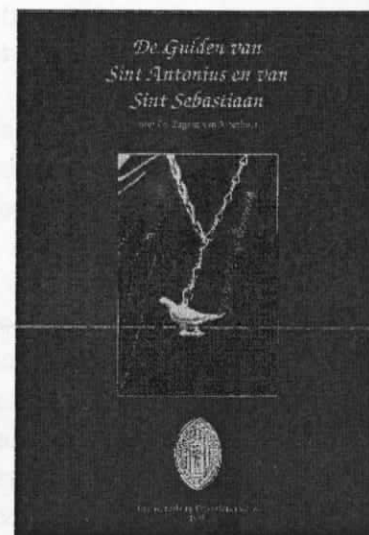
Op 21 en 22 november van het jaar 1992 hield Corsendonca een tentoonstelling in de Delta basisschool. Zowel de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde (VVF), de inkersvereniging De Rosse Bie als de Sint-Sebastiaansgilde waren van de partij;

tevens was er een stand van Brouwerij Keersmaekers naar aanleiding van tien jaar Corsendonkbier.

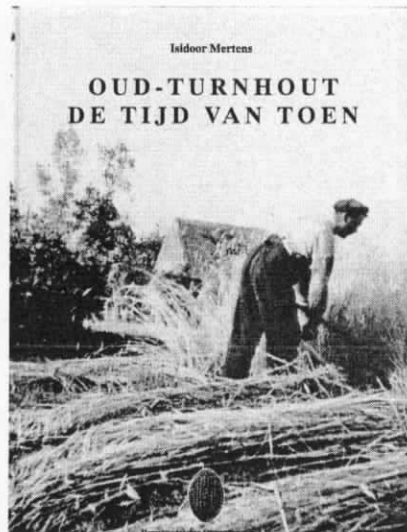
Op 24 mei van hetzelfde jaar hielden we een voorjaarswandeling met 32 wandelaars, een tochtje door de Liereman met begeleiding van Wielewaal-natuurguids Ward Machielsens.

“*Oud-Turnhout en zijn verleden 3*”¹⁶ is een fotoboek met 136 foto's over 112 bladzijden. Het boek is voorgesteld op 18 december 1993 en geeft het verleden in beeld. Net zoals bij het eerste fotoboek “*Zo was Oud-Turnhout*” werd voor de omslagkast een blauwe kleur genomen. De voorstelling van het boek had plaats op de bovenzaal van de priorij Corsendonk. Die avond kregen we een primeur: dr. Philippe Van Peer van de K.U. Leuven, die in de maand juli 1993 de leiding had van de opgravingen langs het Heieinde, gaf een geslaagde uiteenzetting van de resultaten.

In het jaar 1995 werd op het gemeentehuis het boek “*Honderd jaar landelijk leven*”¹⁷ voorgesteld. Een boek van 140 bladzijden met 113 foto's en afbeeldingen. Dit boek kwam tot stand in samenwerking met de landelijke gilde. Deze gilde vierde in 1995 haar honderdste verjaardag. Het boek geeft dan ook het ontstaan van de landelijke gilde in Oud-Turnhout weer. Er is ook een ruime aandacht besteed aan al de diverse deeltaken van de Boerenbond.

In hetzelfde jaar 1995 verscheen ook het boek “*De gulden van Sint-Antonius en van Sint-Sebastiaan*”¹⁸. Een boek van 224 bladzijden met 73 foto's, geschreven door de kenner bij uitstek: de opperhoofdman van de Hoge Gildenraad der Kempen, dr. Eugeen van Autenboer. De Sint-Sebastiaansgilde is de oudste vereniging uit ons dorp. Een boek speciaal aan deze rijke geschiedenis mocht niet ontbreken. Op 9 december werd het boek voorgesteld in de priorij van Corsendonk. Voor alle

aanwezig gaf de Vlimmerse gilde het beste ten dans.

Een vervolg op Oud-Turnhout en zijn verleden kwam er in 1997 met "*Oud-Turnhout en zijn verleden 4*"¹⁹ Een boek van 175 bladzijden met 71 foto's of afbeeldingen. Het is een verzameling van diverse artikels afkomstig van verschillende medewerkers. Een sterk boek met het grondbezit van de

Tempeliers en nadien van de Orde van Malta in Oud-Turnhout. De volledige molengeschiedenis. Het levensverhaal van Adriaan Daalen, een Oud-Turnhoutse timmerman.

Op 28 november 1998 werd het boek "*Oud-Turnhout de tijd van toen*"²⁰ voorgesteld op het gemeentehuis. Een boek van 136 bladzijden met 115 foto's. De schrijver Isidoor Mertens gaf een welgeslaagde voorlezing uit zijn nieuwe boek. Bij de jaarvergadering van 6 januari 1999 was het boek - gedrukt op 600 exemplaren - volledig uitverkocht. Het boek, 135 blz. en opgesmukt met 113 foto's was gevuld met korte verhalen en was voor menig Oud-Turnhoutenaar heel herkenbaar.

Het jaar 2000 is een jaar met tal van gebeurtenissen. "*Pastorij in de pijlers, omtrent Albert Sohie*" opgevoerd op 25 & 31 maart en 1 & 7 april was een zeer geslaagd opzet. De pastorij was al enkele jaren – sinds het vertrek van pastoor Jan Braspenning – niet meer in gebruik. Slechts twee lokalen staan ten dienste

van de parchiewerking en de kerkfabriek. Met dia-voorstelling, poëzie, toneelopvoering en een beperkte tentoonstelling van kunstschilder Albert Sohie. Deze schilder, geboren te Hoeylaert op 8 september 1873, kwam zich 3 juli 1908 te Oud-Turnhout vestigen. Hij bouwde een prachtig schildersatelier met toren ten westen van de Aa aan de bekende Vondelbrug. De heer Albert Sohie, Ridder in de Kroonorde, is te Oud-Turnhout overleden op 30 november 1927 en is begraven onder het prachtig grafmonument ten Oosten van de kerktoren van de Sint-Bavokerk.

Op zondag 3 september 2000 is op de hoeve van Danny Wens aan de Hoge Darisdonk het boek "*Kuierend langs de Oud-Turnhoutse hoevens*"²¹ voorgesteld.

Het boek van 64 bladzijden met 54 foto's kwam er door de samenwerking van de landelijke gilde en onze heemkundekring Corsendonca. De teksten zijn geschreven door Marc Berrens. Het fotomateriaal met speciaal voor deze gelegenheid genomen foto's zijn van de hand van Marc Goris (kozijn van Marc Berrens). De lay-out is net zoals bij al onze laatste uitgaven en tijdschriften van de hand van Roger Van Mierlo.

Onze viering twintig jaar heemkundekring Corsendonca is afgesloten met een Regionale Studiedag Archeologie. Deze ging door op zaterdag 21 oktober 2000 in het ontmoetingscentrum "De Djoelen". Deze lezing was een samenwerking met de Kultuurraad voor de Kempen – Werkgroep Archeologie.

Tevens is er onze jongste publicatie “*Zand op de schop*”²² voorgesteld aan het grote publiek. Een uitgave van 112 bladzijden archeologische kijk op de Kempen. Hierin kan je terug vinden dat Oud-Turnhout een ouder bestaan heeft dan vroeger was aangenomen. De resultaten van de opgravingen in 1996 in “De Blokken” nabij de Sint-Bavokerk zijn hiervan een tastbaar bewijs.

Dit alles is maar een greep uit ons twintig jarig bestaan. Diverse initiatieven zoals bezoeken bij andere Heemkundekringen, wandelingen en dergelijke zijn maar zijlincs aangebracht. In een tijdspanne van 20 jaar heeft onze kring 76 tijdschriften van “*Corsendonca*” en 16 boeken op de markt gebracht. Opzoekingen allerhande om deze publicaties te verwezenlijken heeft in het verleden onze grootste aandacht gehad. Toch is onze kring meer dan dat. De medewerking aan het “*Hofke van Chantraine*” en “*het bezoekerscentrum Landschap de Liereman*” zijn een nieuwe uitdaging voor de toekomst.

Om onze “*Heemkundekring Corsendonca*” en tevens “*Toerisme Oud-Turnhout*” te ondersteunen heeft onze gemeente sinds 1 december 2000 een bediende aangesteld.

De nieuwe bediende Bea Geudens met kantoor in de oude pastorie aan de Kerkstraat zal mee instaan voor de uitwerking van initiatieven. De pastorie is tevens de thuishaven van “*Het hofke van Chantraine*”. De uitwerking van de pastorie naar een kunst-en heemmuseum staat in het bestuursakkoord van de huidige politieke bewindsploeg. In de loop van de volgende jaren mogen we er iets van verwachten. “*Het hofke van Chantraine*” een ontmoetingsplaats in een oase van groen met de sluier van het verleden en de kunst van het heden. Zowel de autochtone bevolking, de inwijkelingen als de toevallige toerist en u beste lezer, zullen in de pastorie die haar religieuze tintje blijft behouden zijn gading vinden.

Jan Sels

De drie voorzitters van de Oud-Turnhoutse heemkunde kring Corsendonca.

Van links naar rechts: Hugo Miguet, Wim van Hout en Jan Sels.

Noten

¹ Bij wet van 23 juli 1971 werden de 2359 bestaande gemeenten herleid tot 589. Gelukkig bleef onze gemeente hiervan bespaart en behoudt haar zelfstandigheid. Het grondgebied van onze gemeente is hierdoor wel gewijzigd. In het staatsblad van donderdag, 25 september 1975 vinden we het volgende over Oud-Turnhout: art.29. *Van de gemeente Oud-Turnhout wordt afgesplitst en gevoegd bij de gemeente Ravels, het gebiedsdeel, genaamd "Kijkverdriet" en gelegen ten noorden van de as van de "vaart van Schoten over Turnhout naar Dessel".*

Van de gemeente Oud-Turnhout wordt afgesplitst en gevoegd bij de gemeente Retie, het gebiedsdeel genaamd "Schoonbroek" en gelegen ten zuiden van de lijn gevormd door de as van de waterloop genaamd "Wamp" in noordoostelijke richting tot waar de as van de autoweg E3 wordt bereikt; vervolgens door de as van deze autoweg in oostelijke richting tot waar de grens met Arendonk wordt bereikt.

² Kunstschilder Karel Melis ° 14 mei 1919, woonachtig in de Pausenstraat links naast de gemeentelijke basisschool. Karel is een landschapsschilder, hij leerde naar eigen zeggen de eerste schilderkunst van vriend landschapsschilder Antoon Van Mierlo ° 10 oktober 1918 + 30 september 2000., dit onder de lindeboom voor de hoeve van Jef en Pauline Hermans-Janssens. Deze hoeve in de Kraaienbosstraat alsook de Linde is vandaag de dag nog bestaande.

³ "VVV" vereniging voor vreemdelingen verkeer, in de volksmond toerisme. De benaming "VVV" is onlangs gewijzigd naar "Toerisme Oud-Turnhout".

⁴ "Zo was Oud-Turnhout" een fotoboek met foto's van :L. Adriaensen, G. Aerts, F. Boone, R. Broeckx, Mevr. Claes-Op de Beeck, L. Claesen, A. Driesen, E. Gers-Verheyden, P. Hus, Mevr. F. Jonckers, L. Kerstens, M. Laenen, M. Leppens, J. Matthé, K. Melis, J. Nuyts, Th. Op de Beeck, M. Oris, Adr. Panis, Aug. Panis, J. Smets, G. Van der Auwera, F. Van der Steen-Luyten, Edw. van Gelder, Mevr. Van Hout-Leppens, A. Van Loon-Jansen, Mevr. A. Van Massenhoven-Bayens, R. Van Waelderen, J. Verschueren-Van Gool, Mevr. F. Vueghs-Van Miert, Mevr. Wils-Dockx, Zusters van de Christelijke Scholen Oosthoven.

⁵ "Oud-Turnhout en zijn verleden 1" Een samenstelling met diverse artikels: "De onafhankelijkheid van Oud-Turnhout : 29/12/1958" door Hilde Sels. "Feestelijkheden ter gelegenheid van de onafhankelijkheid van Oud-Turnhout" door Hugo Miguet. "Heide-ontginning in de 19de eeuw. Een praktisch voorbeeld bij Jonkheer P.J.F.J. Vander Beken-Pasteel" door Willy Mortiers. "Volksdevoties te Oud-Turnhout" door Dr. E. Van Autenboer. "De kluis van Oosthoven". Een veelbelovende geschiedenis" door Amber Verrycken. "Oud-Turnhout en zijn (recent) geologisch verleden" door Roger Haest. "Aanknooppunten voor de kennis van ons vage verleden" door Gust Sels; "Omtrent de St.-Sebastiaansgilde en de St.-Antoniusgilde" door Jef Hens. "Wreede Moord te Oud-Turnhout (26/06/1886) gaf aanleiding tot het schrijven van een moordlied" door Hugo Miguet. "Belevenissen van een smokkelaar" door Leo Verstraelen. "Oorlogsherinneringen van de Oud-Turnhoutenaar Jan Van der Avoort" door Antoon Hemelaer. "Een avond vertellingen door mijn grootouders" door Willy Van Hout. Verder bevat het boek tekeningen van Staf Aerts en een schets van Karel Melis.

Volgende personen gaven hun medewerking door het aanleveren van fotomateriaal en informatie: L. Claesen, S. Corsten, E. Dijkmans, Gebr. Dierckx, C. Frijters, R. Haest, J. Heerman, J. Nuyts, Archief gemeente Oud-Turnhout, Geschied- en Oudheidkundige kring Taxandria, Museum Taxandria, F. Van Beek, J. Van der Avoort, F. Van der Steen-Luyten, L. Van de Vliet, J. Van Hout-Helsen, A. Van Loon, R. Van Riet, A. Van Steenbergen, R. Van Waelderen, C. Verheyen, F. Vueghs.

⁶ J.B. Driesen is mijn voorvader te weten: Jan Sels zoon van Eugeen Sels, Eugeen Sels zoon van Jules Sels, Jules Sels zoon van Jacobus Sels, Jacobus Sels schoonzoon van J.B. Driesen.

⁷ "Oud-Turnhout en zijn verleden 2" Een tweede reeks diverse artikels over ons dorp met : "Een kleinkind vertelt..." door Dirk van Loon. "Het administratief taalgebruik in het gemeentebestuur van Oud-Turnhout (1858-1940)" door Hilde Sels. "Laatmiddeleeuwse waterputten in Oud-Turnhout" artikel van de geschied- en oudheidkundige kring Taxandria. "Fanfare de Burgerzonen" door Guy Boogers & Paul Bastijns. "De kapelletjes in Oud-Turnhout en Schoonbroek" door Roger Haeseldonckx, Antoon Hemelaer & Leo Verstraelen. "Oorlogsgruwelen te Oud-Turnhout op 14 mei 1940" door Hugo Miguet. "Boerenverhuis" door Gustaaf Aerts. "Evolutie van het

landschapsbeeld in de Kempen" door Louis Cuylaerts. "Moeder Dockx, de ongeëvenaarde eeuweling uit Schoonbroek" door Leo Verstraelen. Verder tekeningen van Staf Aerts en fotomateriaal of informatie van : J. Bayens, L. Bauwens, Fam. Bax-Mattheussen, Weduwe Bax-Van Nijen, M. Boogers, R. Boogers, P. de Chaffoy, H. De Kok, Fam. M. de Witte-Geudens, F. Dierckx, Fam. Dierckx-Simonis, E. Dijkmans, Weduwe M. Dijkmans, E. Dresselaerts, A. Driesen, Fanfare de Burgerzonen, Gazet Van Antwerpen, Gemeentearchief Oud-Turnhout, Geschied- en Oudheidkundige Kring Taxandria, Fam. Goris-Spaepen, P. Janssen-Lanslots, L. Joosen, J. Kersemans, L. Kerstens, Mevr. Leppens-Hermans, H. Leysen, Mevr. Misonne-Boone, Fam. J. Nuyts, M. Oris, Fam. Peinen-Jonckers, F. Proost, J. Raeymaekers, Fam. Ramsdonk-Luyten, J. Sebrechts, E. Sels, F. Sels, Fam. Van den Eynde-Nuyens.

⁸ "*Arme Heks*" een verzameling rond hekserij en bijgeloof door het B.T.K.team : Vera Matheussen, Betty Jonkers, Francine Moonen, Marleen Stoops, Jef Stevens en Guy Boogers. Deze verhalen zijn gebundeld door Gust Sels. Verder was er medewerking van Prof. Dr. F. Roeck en Dr. E. Van Autenboer. Rose-Mie Jansen-Van Riet zorgde voor de pentekeningen en Lambert Dijkmans voor de fotografie.

⁹ "Heibrand" een kleine uitgeverij uit Turnhout, met als medewerkers Jef Lievens, schrijver uit Kasterlee en Maria Van Loon (nvdr mijn schoonmoeder) uit Turnhout.

¹⁰ "*Moet ge Horen*" volksverhalen door Leo Op de Beeck met volkskundige aantekeningen van Gust Sels.

¹¹ "*150 Jaar Sint-Bavoparochie Oud-Turnhout*" Door auteur Leen Vanherle en dactylo- en drukwerk door Luc Nuytkens, bediende gemeentebestuur. Verdere medewerkers H. de Kok, Dr. E. Van Autenboer, E.H. L.Janssens, De kerkfabrieken van Sint-Pieter & Sint-Bavo, heemkundekring Corsendonca & Difo.

De leden van het jubelcomité : Jef Kersemans gemeentebestuur, Nestor Acke kerkfabriek, Willy Boogers Difo dia en fotoclub, Robert Boogers Sint-Sebastiaansgilde, Karel Melis milac, Jan Sels parochieteam, Rik Thaelts VVV.

¹² Het museum met 5 lokalen hadden elk een eigenheid. Het eerste een vergaderruimte, te klein, al snel was het enkel een berging. Een lokaal volledig ingericht aan Leo Op de Beeck op 9 september 1905 + 29 oktober 1972. Een lokaal als klaslokaal ingericht zoals het was tussen de twee wereldoorlogen. Een lokaal met prehistorische vondsten te Oud-turnhout, bodenvondsten gedaan te Oosthoven, begeleidende vondsten, vondsten uit de laat-Middeleeuwse waterputten te Oud-Turnhout, In dit lokaal waren nog schenkingen aanwezig van de Sint-Antoniusgilde Oosthoven en Dorpslandschappen "oud en nieuw" van Roger Van Mierlo.

In het laatste lokaal stonden materialen van de Koninklijke fanfare "De Burgerzonen" Oud-Turnhout. een beeld van Sint-Antonius. Ambachtsmaterialen van de klompenmaker en de smid. In dit lokaal zijn de tentoongestelde stukken in 1997 vervangen door landbouwwerktuigen, Tekeningen van Gustaaf Aerts en de resultaten van de opgravingen in 1996.

¹³ "*100 jaar Sint-Antoniusparochie Oosthoven*" door Wim Van Hout. Verder gaven architect Albert Luyts, Leo Wens, Gui Van Gorp en Yves Collier hun medewerking. Voor foto's en archieven was er ondersteuning van EE; HH. Louis Bogaerts & Cis Schrooyen, Burgemeester Jan Nuyts, gemeentesecretaris Frans Vueghs, Louis Kruyfhooft, Harry De Kok, Eugeen Van Autenboer, Lisa Van Loon-Janssen, Jef hens, Corneel en Maria Hendrickx, Theresia Leppens, André Van Zummeren, Wis Van Mechelen, Leo Verstraelen, Zuster Fredeganda, Jef Driesen en het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium.

¹⁴ "*Een goedendag uit Oud-Turnhout*" een boek met medewerking van Mevr. CH. Ceulemans, Lie Deckx, Francis De Vel, Mevr. Cecile Dijkmans-Gilles, Dhr. Fain, Roger Haeseldonckx, Antoon Hemelaer, Jef Hens, Theresia Leppens, Hugo Miguët, Mevr. Sebrechts-Bakker, Gust Sels, Wim Van Hout, Dolf Verdegem, Corneel Verstraelen en Leo Verstraelen. Vooral door de doorzetting van laatst genoemde kwam de realisatie van dit boek.

¹⁵ "*Oud-Turnhout in de jaren tachtig*" kwam tot stand dankzij de financiële steun van: Agalev, Algemene Spaar- en Lijfrentekas, Bank Brussel Lambert, Brouwerij Corsendonk, Cera, Christiaens-Claessens, Jo De Groef, Koen De Troeyer, Francis De Vel, Michel Eyskens, Lisa Hannes-Cools, Peter Hus, Lydia Joillet, Jef Kersemans, Kredietbank, Albert Luyts, Gonda Morel, NCMV, Marcel Nijs, Jan Nuyts, Priorij Corsendonk, Lut Robrechts, Rotec

nv, Jan Sels, Sneyers-Sol, Mevr Van den Bergh, Annemie Van Deun, Daniel Van Herpe.

¹⁶ “*Oud-Turnhout en zijn verleden 3*” een fotoboek met medewerking van : Alfons Clijmans, Mil Delarbre, Dijckmans - Hendrickx, Lambert Dijkmans, François Helsen, Graaf Yves Glénisson, Sylvia Eelen, Marcel & Theresia Favier - Sels, Geenen - Elsermans, Gorrens - Bernaerts, Roger Haeseldonckx, Maria Hendrickx, Horemans - Pluym, Alois Hoskens, Huygaerts - Bauweraerts, Alfons Leppens, Ronald & Lief Leysen - Dockx, Luyten - Mariën, Karel & Mia Meerts - Verheyen, Hugo Miguet, Eugene Sels, Jan & Linda Sels - Willems, Maria Siroit - Vermeersch, Linda Truyen, August Van Bael, Fernand Van Deun, Irma Van Ginneken, Jaak Van Herck, Jos & Lisa Van Herck - Prinsen, Eugene & Julia Vanherck - Rommens, Leo Van Hooghten, Frans & Theresia Van Hout - Leppens, Wim Van Hout, Jan & Jeanne Vanhove - Clijmans, Rik Van Miert, Roger Van Mierlo, Van Riel - Mariën, Van Tongerlo - Bernaerts, Rik Verheyen, Leo Verstraelen, Leo & Josefa Wens - Dewitte, August Wijnants, Marcel Dijkmans.

¹⁷ “*Honderd jaar landelijk leven*” een samenwerking van Corsendonca en de landelijke gilde. “De oprichting van De Boerenbond” door Wim Van Hout. “100 jaar landelijk leven”, “De aan- en verkoopsvennootschap AVEVE”, “Het Katholiek Vormingswerk voor Landelijke Vrouwen”, “De B.J.B., K.L.J.”, “De Landelijke Rijvereniging Sint-Bavo” door Jan Sels, Wim Van Hout, Gunther en Roger Van Mierlo “Kredieten en verzekeringen” door Jos Matheeussen. “Melkerij Sint-Bavo” door Wim Van Hout. “Plaatselijke besturen in 1994” door Lambert Dijkmans, Jan Sels, Gunther en Roger Van Mierlo. “Landbouw in de toekomst” door Alois Van Gorp. Verder nog medewerkers: Robert Boogers, Gezusters Cleymans, Fons Clijmans, Rudy Cornelis, Eric Dijkmans, Lambert Dijkmans, Jef Driesen, Tresa Favier - Sels, August Goris, Roger Haeseldonckx, Maria Hendrickx, Anna Hermans - Goris, Maria Hermans - Van Gorp, Luc Jansen, Raf Janssens, Kari Kuypers, Jos Matheeussen, Jos Michiels, Hugo Miguet, Luc Nuytkens, Fons & Leen Pas - Boonen, Ed Peeters, Frans Peeters, Jos Peeters, Eugene Sels, Jan & Linda Sels - Willems, Paul Sels, Marc Smets, Alice Theys, Frans Van Bael, Gust Van Bael, Filip van Damme - Marynissen, Jan Van den Akkerveken, Ivo Van der Steen, Eddie Van Dooren, Alois Van Gorp, Marcel Van Gorp, Leo Van Hooghten, Frans & Theresa Van Hout -

Leppens, Wim Van Hout & Lutgart Wuyts, Christel Van Loy, Gunther Van Mierlo, Roger Van Mierlo, Herman & Louisa Van Miert - Van Mechelen, Bart Van Oeckel, Lisa Van Oeckel - Hermans, Harry Van Royen, Adriaan & Betsy Van Tilborg, Yolanda Verhulst, Leo Verstraelen, Leopold & Maria Wens - Bax, Jan Wens.

¹⁸ “*De gilden van Sint Antonius en van Sint Sebastiaan*” Met een dankwoord aan Flor Van beek (+), Jos Raeymaekers (+), Jos Boogers, H. Dewitte, A. Ising, H. de Kok, J. Hendrickx, A. Verdegem, R. Verheyen, Nestor Acke, Rudy Cornelis, Cecile Dijkmans - Gillis, Lambert Dijkmans, Jef Driesen, Louis Kruijthoofd, Rene & Gusta Lauwers - Pellis, Maria leppens, Johan Lenaerts, Hugo Miguet, Victor moelans, Cindy Moonen, Jef Moonen, Jan & Linda Sels - Willems, Jos Siroit - Maria Vermeerch, Lucia Van Beek - Verschuieren, Jef Van Dooren, Peter Van Gestel, Leo Van Hooghten, Frans & Theresia Van Hout - Leppens, Wim Van Hout en Lutgart Wuyts, Gunther Van Mierlo, Roger Van Mierlo, Jos & Ivonne Verschuieren - Gijsbrechts, Leo Verstraelen, Leo Wens.

¹⁹ “*Oud-Turnhout en zijn verleden 4*” Een boek met diverse artikels: “De Commanderie van Ter Braeke” door Wim Van Hout, “Het levensverhaal van Adriaan Daelen” door Luc Dierckx en Roger Van Mierlo, “Treske Verdonck, de derde eeuweling uit Oud-Turnhout” door Jan Sels, “De familie Joosen en de molen van Oud-Turnhout” door Jan Verhelst, “De Oud-Turnhoutse molengeschiedenis” door Adolf C.J. Verdegem, “De heraanleg van het dorpsplein” door Jan Sels, Wim Van Hout en Roger Van Mierlo, “Een manuaal van de Oosthovese Sint-Antoniuskapel uit de Franse tijd” door Wim Van Hout. Volgende personen gaven hun medewerking : Gustaaf Aerts, Rica Annaert, Rudy Cornelis, Louis Cuylaerts, Harry de Kok, Luc Dierckx, Roger Haeseldonckx, Paul Huybrechts, Karel Leenders, Hugo Miguet, Marleen Mols, Corneel Proost, Jos Proost, Jan & Linda Sels - Willems, Frans van der Steen, Ivo Van der Steen, Jef Van Dooren, Eddie Van Dooren, Leo Van Hooghten, Wim Van Hout, Jos & Maria Van Loon - Proost, Roger Van Mierlo, Adolf Verdegem, Jan Verhelst, Corneel Verstraelen, Achille Verstraelen.

²⁰ “*Oud-Turnhout de tijd van toen*” door Isidoor Mertens. Het fotomateriaal kwam er dank zij: Jhonny Bastiaensen, Gezusters Cleymans, Rudy Cornelis,

Mil Delarbre, Lambert Dijkmans, Jef Driesen, Gemeentearchief, Roger Haeseldonckx, Maria Hermans – Van Gorp, Luc Jansen, Hugo Miguët, Jan Nuyts, Elisa Pas, Frans Peeters, Jos Peeters, Aloïs Prinsen, Marcel Raeymaekers (+), Remeysen – Van Nijlen, Marcel Robrechts, Henri Segers, Victor Segers, Eugeen Sels (+), Jan & Linda Sels – Willems, Frans Van der Steen, Annemie Van Deun, Eddie Van Dooren, Jef Van Dooren, Eduard Van Gelder, Jan Van Gool, Maria Van Herck, Leo Van Hooghten, Wim Van Hout, Roger Van Mierlo, Gunther Van Mierlo, Maria Van Miert, Achiel Verstraelen, Corneel Verstraelen, Leo Verstraelen, Alfons Waterschoot.

²¹ “ *Kuierend langs de Oud-Turnhoutse hoevens* “ door Marc Berrens met fotomateriaal van Marc Goris. Naar aanleiding van het aanbrengen van de hoevebenamingen op 54 hoevens is dit boek met een historische beschrijving van deze hoevens tot stand gekomen. Niet alle hoeve gebouwen zijn opgenomen in dit boek, vooral de hoevens met nog een actief bedrijfsleven of in een recent verleden nog landbouw actief waren kan je in dit boek vinden.

²² “ *Zand op de schop* “ een archeologisch kijk op de Kempen. met : “Steentijdpatrimonium in Taxandria; een beschadigd verleden met toekomst” door Marc De Bie. “ Depots met bronzen bijlen en gouden ringen; spaarpotten of rituele verspilling? “ door Luc Van Impe. “ Enkele recente grootschalige opgravingen in het Maas-Demer-Scheldegebied en hun wetenschappelijk kader” door Henk A. Hiddink. “ Wijnegem van de vroege ijzertijd tot de Middeleeuwen “ door Guido Cuyt. “ Het project ‘archeologisch onderzoek op het traject van de hogesnelheidslijn Antwerpen – Nederlandse grens “ door Joke Bungeleers en Cyriel Verbeek. “Oude bewoningssporen op het HSL-traject te Ekeren –Het laar “ door Cyriel Verbeek, Mieke Maes en Veerle Vanwesenbeeck. “ Een verkennend archeologisch onderzoek bij de Sint-Bavokerk te Oud-Turnhout; aanleiding, resultaten en aanbevelingen “ door Nico Arts. “Het Middeleeuwse Oud-Turnhout op het spoor “ door Rica Annaert. “Over schapen en wol en de rol van de hertog in de 13de eeuwse Kempen “ door Astrid De Wachter. Archeologie in relatie tot ruimtelijke ordening en landinrichting in Belgisch Limburg.

Het oog

Daar was mijn geboortedorp, zo klein toen en zo gans verloren nog in de greep van heide en bos. Met de kerk en de huizen, dicht bijeen, als kinderkens met een moeder, die vreesden elkander kwijt te zaken elke avond als het donker werd. Met de molen en de rivier, de akkers en de beemden. En daaromheen de heide en de bossen waar nergens nog een eind aan kwam. Dat was alles, dat was het hele dorp. Maar het was veel, het was genoeg om er blij en gezond te leven en om er heel oud te worden. Waar ik later ook toefde, nergens is mijn leven zo schoon en zo vol geweest. En in mijn verbeelding zie ik die jaren steeds weer als een lange, brede en witte weg waar de zon op schijnt. Zorgen hadden wij er geen. God schiep er de dagen voor ons en wij sprongen er fris en dartel doorheen, als veulens in de lentewei.

Daar waren onze speelkameraden, de kinderen van de boeren, de jongens van het broek en de hei. Klein en arm volk allemaal, ruw en haast geheel onwetend van wat er verder nog op de wereld was. Maar goede makkers waren zij, in alles betrouwbaar. Echte buitenjongens nog, met in hun kleren de goede geur van het veld en het bos, met in hun ogen de heimelijke pret om hun rakkersavonturen.

Daar waren de grote mensen, in hun gewoon en dagelijks doen. Met bewondering en ontzag keken wij naar hen op. Simpele mensen, die sober leefden en alleen maar hard werken konden. Mijn vader was er de meester en mijn moeder de meesteres. Samen deden zij er school voor de jongens en de meisjes. Zij kenden er al de mensen en die kwamen met al hun grote en kleine zorgen bij ons om raad, en nooit gingen zij ongehouden of ongetroost weer weg. Wij moesten buiten als het over

gewichtige zaken ging, maar dikwijls hoorden wij nog genoeg om heel jong al veel te weten over het leven van de groten mensen.

Het dichtst van alle bij de kerk stond ons goede, oude huis met de vele kamers onder het pannendak. En op de kamer wij sliepen, mijn een jaar oudere broer en ik, was het vierkante dakraam, waardoor wij, licht en donker, droog en nat, de avond zagen.

En dat was het, dat was het Oog.

Van in ons bed konden wij het zien, en wij keken er naar, elke avond, zolang wij ons wakker konden houden. En het keek naar ons. Als het oog van een vader of van een moeder. Soms dachten we van iemand uit de hemel, misschien wel van Onze Lieve Heer.

Wij waren nog zulke kleine jongens toen, dat wij niet altijd wisten wat wel en wat niet mocht. Maar we meenden het goed met alles, we deden nooit kwaad om kwaad te doen. Daarom ook heeft het Oog ons nooit boos aangekeke. Wel vermanend soms en ook al eens verdrietig, meevoelend steeds met wat wij op ons kleine hart voelden drukken. Het Oog keek in ons, en zo wist het al onze geheimen. Nooit heeft het deze aan iemand verraden. Het was een goede vriend, een enkele keer ook een rechter, maar dat tot spoedig vergevend bereid.

En dat is nu alles lang geleden. Ons dorp en zijn mensen en ons huis, het is ver van ons, weggeleden met de jaren. Maar over al onze zorgen, plichten en tekortkomingen van "grote mens", zien we zo vaak nog naar ons kijken, ons bindend aan zoveel dat een mens in zijn leven nooit vergeten mag, het goede Oog.

Leo Op de Beeck

Op de boekenplank

In het eerste nummer van 2001 brengen we alweer een boeiende selectie uit de belangrijkste heemkundige artikels uit de tijdschriften van onze bevriende heemkundekringen uit Vlaanderen en Nederland, die we ontvingen tijdens het laatste kwartaal van 2000.

Voor Heemkundegroep De Mierden uit Hooge Mierde, Lage Mierde en Hulsel is het intussen een traditie geworden om jaarlijks een themanummer te brengen. In het novembernummer van 2000 verscheen in hun tijdschrift "**Steen voor Steen**" onder de titel "*een wereld van verandering: van kinderspel tot dorpsgebruik*" een boeiend artikel over ontspanning en vermaak in het verleden. Het is een feit dat mensen vroeger weinig vrije tijd hadden om zich te ontspannen. Daarom werden de schaarse vrije momenten misschien wel veel intenser beleefd.

In oktober 2000 verscheen alweer het 22ste jaarboek van heemkundige kring "**De Vlierbes**" uit Beerse-Vlimmeren. In het artikel "*Kempense kledij van de wieg tot het graf*" brengt Maria Wouters in aansluiting met de in het kader van het samenwerkingsproject tussen musea georganiseerde tentoonstelling in het Taxandriamuseum een boeiend relaas over de geschiedenis van de Kempense kledij tijdens de 19de en het begin van de 20ste eeuw. Deze tentoonstelling werd opgebouwd met hoofdzakelijk voorwerpen uit het Heemkundig Museum Tempelhof van onze vrienden uit Beerse. Het uitbreken van de tweede wereldoorlog luidde voor iedereen een volledig nieuwe tijd in. In zijn artikel "*Tiener in Beerse rond de tweede wereldoorlog*", geeft Marcel Verboven zijn visie op het

uitbreken van deze oorlog en het verloop ervan. De oorlog betekende, zoals bij elke Beersenaar en de andere Kempenaars, een hele ommezwaai in hun nog jonge leven. Met de wandaden uit de Eerste Wereldoorlog voor ogen sloegen nogal wat dorpelingen op de vlucht. Ook bij de ouders van Marcel zat de schrik er blijkbaar nog goed in want zij vluchtten met hun gezin richting Belgische kust. Via secundaire wegen fietsten ze dwars door Vlaanderen, sliepen in scholen, schuren en gemeentehuizen. Uiteindelijk kwamen ze terecht in Pas-de-Calais meer bepaald in Boulogne, dat omsingeld was door de Duitsers. Gelukkig kwamen ze zonder één schrammetje uit een bombardement. Toen vonden Marcels ouders het welletjes en zijn zij zo snel mogelijk naar Beerse teruggekeerd. Blijkbaar was hun dorp nog ongeschonden gebleven en was er geen reden om op de vlucht te slaan. Vlak na de Tweede Wereldoorlog waren de politieke meningen in ons land erg verdeeld. De regering-Pierlot verdacht koning Leopold III immers van sympathie met de Duitse bezetter. De ministers vonden dat de koning tijdens de Achttiendaagse Veldtocht met hen naar Frankrijk had moeten vluchten om er voort te vechten aan de zijde van de geallieerden. De koning besliste echter in het land te blijven, bij zijn volk en bij zijn leger. Hij viel in handen van de Duitsers. Tijdens de Duitse bezetting werd Leopold III gevangen gehouden in zijn paleis te Laken. Na de geallieerde landing in Normandië in 1944 werd hij met zijn gezin naar Duitsland gebracht. Bij de bevrijding was hij dus niet in het land en daarom werd prins Karel door het parlement als regent aangesteld. In 1945 bevrijdden de Amerikanen het koninklijk gezin in Oostenrijk. Ondertussen was de discussie rond de figuur van koning Leopold III hoog opgelopen met de koningskwestie tot gevolg. Het artikel *“De koningskwestie in*

1950” van de hand van Leo Dignef brengt het boeiende relaas van dit feit en de nasleep ervan. Vooral de manier waarop de Beerse bevolking hierop reageerde komt in dit artikel uitgebreid aan bod. In *“Het godsdienstige en het sociaal-economische leven te Vlimmeren in de tweede helft van de 19de eeuw”*, brengt Florent Bosch het vervolg op een artikel dat verscheen in het jaarboek 1998 van de Vlierbes.

In nummer 131 van **“Brieven van Paulus”** van heemkundekring Paulus van Daesdonck uit Ulvenhout brengt Ad Jansen onder de titel *“De Ginnekense burgerwacht en de schietstand in Bavel”* een interessant verhaal over de burgerwacht in de oude gemeente Ginneken en Bavel. Verder in dit nummer vertelt Adriaan van Beek ons in het tweede deel van de rubriek *“Beelden in de buurt”* meer over het beeld van Brigida dat eens de melkfabriek van Bavel sierde en nu tussen de struiken bij basisschool De Spindel staat. In nummer 132 van **“Brieven van Paulus”**, helpt historicus Bas Aerts met zijn artikel “Einde van tweede millennium, 2000 het laatste jaar van de eeuw” eindelijk het fabeltje dat het magische jaar 2000 het begin was van een nieuw millennium, de wereld uit. Ad Jansen verhaalt in *“Fraaie renteniershuizen aan de Dorpstraat in Ulvenhout”*, de geschiedenis van een aantal kleine vrijstaande dorpswoningen aan de westzijde van de Dorpstraat in Ulvenhout. Deze uit het begin van de twintigste eeuw daterende huizen bepalen in belangrijke mate het dorpsgezicht. In dit nummer van Brieven van Paulus brengt Adriaan van Beek tevens het 3de deel uit zijn rubriek *“Beelden in de buurt”*.

In het oktobernummer van 2000 van **Heemkundige Kring Kasterlee-Lichtaart-Tielen**, start Luc Swerts alweer een

nieuwe rubriek. Na zijn boeiende reeks over de geschiedenis van de herbergen, brengt hij deze keer de eerste aflevering uit de reeks *“Eetgewoonten in Kasterlee”*.

Omdat jagen al sinds mensenheugenis een van de geliefkoosde hobby's van de mens is, vond Heemkundekring Nicolaus Poppelius het hoog tijd om over dit onderwerp een artikelenreeks te maken. In een geschiedkundige schets brengt Laurent Woestenburg in het decembernummer van 2000 van *“De drie goddelijke deugden”*, het tijdschrift van de heemkundekring Nicolaus Poppelius uit Ravels, Weelde en Poppel het eerste deel van het artikel *“Jacht en stroperij”*. In het artikel *“Begraven te Weelde”* brengt Louis Schats een boeiend relaas over het belang van begraafboeken. Begraafboeken zijn immers een interessante gegevensbron voor genealogen. De gevonden gegevens zijn niet alleen een saaie opsomming van namen met data, maar tussen de regels door vinden we interessante historische gegevens, beroepen, leeftijden, doodsoorzaken enz.

Onze goede vrienden van heemkundige kring **Als Ice Can** uit Arendonk brengen naar jaarlijkse traditie alweer een interessante bundel uit over een historisch Arendonks dichter Jan Lodewijk Lavrysen (1853-1902). Het verschijnen van een boeiend artikel van de hand van Eugeen Van Autenboer in het jaarboek (1997) van de Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige kring van de Antwerpse Kempen *“Taxandria”* over de herkomst van het gekende lied: *“Zij zullen haar niet hebben de schone ziel van 't kind”*, een lied uit de schoolstrijd die in volle hevigheid woedde aan het einde van de 19de eeuw, was voor Als Ice Can de aanleiding om het materiaal dat zich

in hun archief bevond grondiger te bekijken. Zij vonden zijn gedichten zo boeiend dat zij het de moeite waard vonden om er een volledige publicatie aan te wijden.

Voor de genealogen onder onze leden verscheen in het decembernummer 2000 van *“De Schééper”* het tijdschrift van Heemkunde Werkgroep Reusel van de hand van Wim van Gompel een bijdrage over het belang van diernamen bij de vorming van een familienaam. In *“In een gesprek met een echte Reuselnaar”* interviewt Thijs van der Zanden, deze keer Jan Vermeulen, de jongste zoon van het uit 8 kinderen bestaande gezin van wagenmaker Frans Vermeulen en Marie Sol, dat vroeger woonde aan de Reuselse straat. Zijn vader was timmerman en hij kon alles repareren. Maar hij was vooral bekend door het maken van karwielen. Uit zijn kinderjaren herinnert Jan zich verder dat zijn vader al op 11-jarige zijn vader verloor. Daarom werd zijn vader voornamelijk opgevoed door zijn tante Mie die getrouwd was met Jan Vermeulen, een oom langs vaderszijde. Zij baatte een café uit. Zodat zijn vader al vroeg leerde borreltjes drinken. Jan weet ook nog dat hij samen met zijn broers moest helpen wanneer een ijzeren reep rond een karwiel gekrompen moest worden. Hij moest dan de ijzeren reep met turf roodgloeiend stoken terwijl zijn broers en vader met grote tangen de reep in een betonnen mal om het karwiel sloegen. Van de kleuterschool weet Jan zich nog goed zuster Pacifica en zuster Roselien te herinneren. Tijdens zijn lagere schooltijd is hij een aantal jaren lid geweest van een knapenkoor. Na zijn lagere school is Jan het schoenmakersvak gaan leren op de ambachtsschool te Tilburg. Nadien is hij dan gaan werken bij schoenmaker Ton Smets in Bladel. Omdat het schoenmakersvak Jan echter niet aansprak, is hij naar de

sigarenmakersschool gegaan. Dit vak heeft hij uitgeoefend tot hij in 1942 samen met enkele dorpsgenoten verplicht werd tewerkgesteld in Duitsland. In de gewerenfabriek waar Jan en zijn lotgenoten tewerkgesteld werden brak de besmettelijke ziekte tyfus uit. Jan werd hiervoor behandeld in een Duits ziekenhuis en is nadien genezen. Op 20 april is hij dan door Marokkanen, die aan de zijde van de Fransen vochten bevrijd. Tijdens de eerste oorlogsjaren heeft Jan kennisgemaakt met zijn latere vrouw Betsie. Door zijn verplichte tewerkstelling echter waren de contacten tussen het verliefde paar beperkt tot het schrijven van brieven. Op 20 november 1948 zijn zij dan in het huwelijksbootje gestapt. Waarna zij instonden voor de opvoeding van 6 kinderen. Tijdens zijn professionele carrière heeft hij nog 40 jaar bij Philips gewerkt. In dit nummer van **"De Scheeper"** vinden we tevens het achtste deel van het artikel **"Is de post al geweest?"** van de hand van Graard Janssen.

Rudy Cornelis

Inhoud

Voor en dankwoord	Blz. 1
Jaarverslag 2000	Blz. 2
De gemeenteraad van 100 jaar geleden	Blz. 9
20 jaar "Heemkundekring Corsendonca"	Blz. 13
Het oog	Blz. 35
Op de boekenplank	Blz. 37

CORSENDONCA

Corsendonca

Corsendonca is het ledentijdschrift van de Oud-Turnhoutse Heemkundekring "Corsendonca". Het verschijnt viermaal per jaar en is geregistreerd onder het nummer ISSN 0779-5785.

Losse nummers zijn verkrijgbaar voor de prijs van 100 fr.

Redactie en lay-out : Roger Van Mierlo
Draaiboom 4
2360 Oud-Turnhout tel: 014/ 72.06.24
e-mail: roger.van.mierlo@pandora.be

Elk artikel of verhaal handelend over ons dorp, zowel van vroeger als nu en dat geschikt is voor ons tijdschrift, is steeds welkom op boven vernoemd redactie-adres.

Lidmaatschap

Het lidgeld bedraagt 303 fr per jaar. Men kan steeds lid worden door storting van dit bedrag op rekening **646-6074380-60 t.n.v. Heemkundekring Corsendonca**. U ontvangt dan niet alleen het ledentijdschrift, maar u krijgt ook steeds een flinke korting bij een nieuwe publicatie.

Contact adressen

Wim van Hout, Polderstraat. 30	tel: 014/41.65.72 e-mail: wim.van.hout@village.uunet.be
Jan Sels, Draaiboom 98	tel: 014/45.18.12 e-mail: sels.jan@skynet.be
Hugo Miguet, Sprinkhaanweg 4	tel: 014/45.10.88 e-mail: miguet.hugo@pi.be
Rudy Cornelis, Polderstraat. 57	tel: 014/42.65.85 e-mail: RCornelis@advalvas.be
Leo van Hooghten, P. Dielsstraat 23	tel: 014/45.22.56 e-mail: leo.vanhooghten@ping.be
Roger Haeseldonckx, Werkendam 142	tel: 014/41.96.08
Roger van Mierlo, Draaiboom 4	tel: 014/72.06.24 e-mail: roger.van.mierlo@pandora.be

BANKUNIE

BELEGGINGSADVIES

ONS DOEL, UW GLIMLACH

KANTOOR OOSTHOVEN
POLDERSTRAAT 29
TEL. 014/41 16 35

KANTOOR OUD-TURNHOUT
STWG. OP TURNHOUT 22
TEL. 014/45 37 73